

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. sausio 19 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), Donato Šerno (pranešėjas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės LGC CARGO kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. kovo 29 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės bendrovės „LTG Infra“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei LGC CARGO dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimo taisykles, ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimą bei įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė AB „LTG Infra“ kreipėsi į teismą, ieškiniu prašydama priteisti iš atsakovės UAB LGC CARGO 82 967,54 Eur skolą, 8 proc. metines palūkanas už priteistą sumą, skaičiuojamas nuo civilinės bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Ieškovė nurodė, kad 2019 m. lapkričio 26 d. ji (viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytoja) ir atsakovė (geležinkelio įmonė (vežėja)) sudarė naudojimosi viešąja geležinkelių infrastruktūra sutartį (toliau – ir Sutartis), kuria šalys susitarė dėl minimalių prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą (toliau – ir MPP) sudarančių paslaugų teikimo. Atsakovė 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 informavo ieškovę, kad artimiausiu metu neplanuoja naudotis viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais, kurie jai skirti 2019–2020 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio galiojimo laikotarpiu. Sutarties 7.4 papunkčiu šalys susitarė, kad užmokesčio už MPP bus mokamas pagal Užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą ir užmokesčio už skirtus, bet nepanaudotus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus apskaičiavimo ir mokėjimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 610 „Dėl Užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą ir užmokesčio už skirtus, bet nepanaudotus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Taisyklės) ir kitus teisės aktus, kuriais reglamentuojamas pridėtinės vertės mokesčio (toliau – ir PVM) skaičiavimas ir taikymas. 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojus Taisyklių pakeitimams, galimybė nemokėti užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalies tais atvejais, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti pajėgumais, buvo panaikinta. Ieškovės teigimu, atsakovė kiekvieną mėnesį turėjo sumokėti užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalį už pajėgumus, kuriuos galėjo naudoti kiekvieną ateinančią mėnesį iki 2019–2020 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio galiojimo pabaigos (2020 m. gruodžio 12 d.), tačiau šios pareigos neįvykdė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2021 m. balandžio 20 d. sprendimu ieškinį atmetė. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. gegužės 17 d. papildomu sprendimu priteisė iš ieškovės atsakovei 1694 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Teismas nurodė, kad iki 2020 m. balandžio 10 d. galiojusios Taisyklių redakcijos 25 punkte buvo nustatyta, jog vienas iš atvejų, kuriems esant galima nemokėti užmokesčio už skirtus, bet nepanaudotus pajėgumus, yra tai, kad geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti jai skirtais pajėgumais. 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojo Taisyklių pakeitimai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. balandžio 8 d. nutarimas Nr. 356 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 610 „Dėl Užmokesčio už minimalų prieigos paketą apskaičiavimo ir skelbimo, konkrečios geležinkelio įmonės (vežėjo) mokėtino užmokesčio už minimalų prieigos paketą dydžio apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo Taisyklės buvo pakeistos ir išdėstytos nauja redakcija), pagal kuriuos galimybė nemokėti užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą tais atvejais, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti pajėgumais, buvo panaikinta. Vadovaujantis pakeistų Taisyklių 18 punktu, geležinkelio įmonė (vežėjas) privalo kiekvieną mėnesį mokėti viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojai (ieškovei) užmokesčio už MPP dalį (10 procentų apskaičiuotos traukinių eismo įmokos už pareiškėjui skirtus pajėgumus, kuriuos jis gali naudoti ateinančią mėnesį), išskyrus atvejį, nustatytą Taisyklių 23 punkte, – kai geležinkelio įmonė (vežėjas) atsisako jai skirtų pajėgumų.
- Teismo nuomone, atsakovė 2020 m. sausio 6 d. raštu pakankamai aiškiai nurodė, jog atsižvelgdama į tai, kad jai suteikti ne visi pajėgumai, reikalingi planuojamam vežimo procesui užtikrinti, ir į tai, kad atsakovės licencija bei saugos sertifikatai yra sustabdyti, informuoja ieškovę, kad skirtais pajėgumais artimiausiu metu naudotis neplanuoja. Atsakovė 2020 m. birželio 2 d., atsakydama į ieškovės 2020 m. gegužės mėnesio raštą, aiškiai nurodė, jog ji neplanuoja naudotis jai skirtais viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais.
- Teismo vertinimu, Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksas (toliau – GTK) nenustatė, kokios formos ir turinio privalo būti valdytojai (ieškovei) pateikiamas prašymas. Teismas pažymėjo, kad 2020 m. sausio 6 d. raštu atsakovė raštu informavo ieškovę, jog skirtais

viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais atsakovė neplanuoja naudotis ir šis raštas turi būti suprantamas kaip atsakovės atsisakymas jai skirtų viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumų.

8. Viešosios geležinkelio infrastruktūros 2019–2020 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio tinklo nuostatų patvirtintų AB „Lietuvos geležinkelių infrastruktūra“ generalinio direktoriaus 2019 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. ĮS(LGI)-16 „Dėl Viešosios geležinkelių infrastruktūros 2019–2020 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio tinklo nuostatų patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais, atliktais AB „Lietuvos geležinkelių infrastruktūra“ generalinio direktoriaus 2020 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. ĮS(LGI)-301 „Dėl Viešosios geležinkelių infrastruktūros 2019–2020 m. tarnybinio traukinių tvarkaraščio tinklo nuostatų patvirtinimo“, (toliau – Tinklo nuostatai) ir galiojusį 2020 m. sausio 6 d., t. y. rašto pateikimo dieną, nebuvo 10 priedo bei jo formos ir punkto apie pajėgumų atsisakymą. Tuo atveju, jeigu ieškovei, kai ji gavo atsakovės 2020 m. sausio 6 d. raštą Nr. 154, netiko jo forma, ieškovė 2020 m. sausio 15 d. padariusi Tinklo nuostatų pakeitimą, kuriame atsirado 10 priedas (forma), privalėjo apie tai informuoti atsakovę, tačiau to nepadarė.
9. Nuo 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojusios redakcijos Taisyklėse aiškiai nurodyta, kad skirtų pajėgumų atsisakymas – vienintelis atvejis, kai MPP užmokesčio (traukinių eismo įmokos) dalis gali būti nemokama.
10. Teismas, įvertinęs ieškovės teiginius dėl atsakovės prievolės sumokėti užmokesčio dalį, pripažino, kad geležinkelio įmonė (vežėjas), atsisakiusi jai skirtų pajėgumų, netenka galimybės jais naudotis, o pajėgumai, kurių ši įmonė atsisakė, skelbiami laisvais GTK 29¹ straipsnio 11 dalyje nustatyta tvarka, todėl jais gali pasinaudoti kita geležinkelio įmonė (vežėjas) ar remonto įmonė; jeigu skirtų pajėgumų neatsisakoma, jie negali būti paskelbti laisvais, todėl jais negali pasinaudoti kita geležinkelio įmonė (vežėjas) ar remonto įmonė. Nagrinėjamu atveju atsakovei skirti pajėgumai buvo panaikinti ir paskelbti laisvais (2020 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. ĮS-PAJ(LGI)-98 panaikinti atsakovei skirti 2020 m. birželio mėn. pajėgumai ir jie paskelbti laisvais). Be kita ko, teismas nustatė, kad analogiškus veiksmus ieškovė atliko ir su kitiems mėnesiams iki 2020 m. gruodžio mėnesio atsakovei skirtais pajėgumais.
11. Teismas pripažino, kad ieškovei turėjo būti aišku, jog atsakovė objektyviai negalės naudotis skirtais ginčo viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais dėl susiklosčiusių aplinkybių – atsakovės licencija bei saugos sertifikatai yra sustabdyti. Tačiau, nepaisydama to, ieškovė, laikydamosi tik formalios nuostatos, jog atsakovė privalo užpildyti specialią formą, nuo 2020 m. gegužės 11 d. iki 2020 m. lapkričio 3 d. išrašinėjo sąskaitas faktūras. Toks ieškovės elgesys, teismo vertinimu, neatitinka teisingumo ir protingumo principų. Kita vertus, net ir tuo atveju, jeigu ieškovei nebuvo aišku, ar atsakovė naudosis pajėgumais, ji turėjo vadovautis GTK 29¹ straipsnio 4 dalies 4 punkto nuostatomis. Atsakovės pateikti rašytiniai įrodymai patvirtina, kad ieškovė taip ir padarė: vadovaudamasi GT K 29¹ straipsnio 4 dalies 4 punkto nuostatomis, panaikino atsakovei skirtus ginčo pajėgumus ir juos paskelbė laisvais.
12. Teismas, įvertinęs byloje esančius įrodymus, ginčui aktualų teisinį reglamentavimą, nusprendė, kad ieškovė neįrodė, jog atsakovė yra skolinga ieškovei, todėl ieškinį laikė nepagrįstu ir atmetė.
13. Papildomu sprendimu teismas patenkino atsakovės prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ir jai iš ieškovės priteisė 1694 Eur.
14. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. kovo 29 d. sprendimu Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 20 d. sprendimą ir 2021 m. gegužės 17 d. papildomą sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį tenkino; priteisė ieškovei iš atsakovės 82 967,54 Eur skolą, 8 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą 82 967,54 Eur sumą, skaičiuojamas nuo civilinės bylos iškėlimo teisme dienos (2020 m. gruodžio 8 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, ir 1470 Eur bylinėjimosi pirmosios instancijos teisme išlaidų atlyginimą; paskirstė bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
15. Kolegija nustatė, kad iki 2020 m. balandžio 10 d. galiojusios redakcijos Taisyklių 25 punkte buvo įtvirtinta, jog geležinkelio įmonė (vežėjas) nemoka užmokesčio už MPP dalies už skirtus, bet nepanaudotus pajėgumus trimis atvejais: 1) kai pajėgumais geležinkelio įmonė (vežėjas) nepasinaudoja dėl nenugalimos jėgos aplinkybių; 2) kai po Lietuvos transporto saugos administracijos (toliau – ir LTSA) sprendimo skirti pajėgumus geležinkelio įmonė (vežėjas) atsisako jai skirtų pajėgumų; arba 3) kai nusprendžia jais nepasinaudoti. Nuo 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojusios redakcijos Taisyklių 23 punkte įtvirtinta, kad geležinkelio įmonė (vežėjas) neturi sumokėti atitinkamai Taisyklių 16, 17, 20 ar 21 punkte nurodytos traukinių eismo įmokos dalies, jeigu pareiškėjas GTK nustatyta tvarka atsisako jam skirtų pajėgumų.
16. Kolegija, atlikusi Taisyklių pakeitimo paruošiamųjų dokumentų, Valstybės kontrolės 2018 m. gruodžio 12 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-2018-P-20-1-12 analizę, pažymėjo, kad įstatymų leidėjo valia ir ketinimai rengiant Taisyklių pakeitimo projektą buvo sukurti stabilesnį užmokesčio už MPP dydžio apskaičiavimą, užtikrinti efektyvesnę naudojimosi viešąja geležinkelių infrastruktūra apmokėtinimo sistemą. Audito ataskaitoje akcentuojama pajėgumų neatsisakymo praktika, turinti įtakos veiksmingam viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumų naudojimui. Nagrinėjamo ginčo kontekste esminę reikšmę turi teisės aktų pakeitimai, kuriais išskirtos sąvokos dėl skirtų pajėgumų atsisakymo ir sprendimo jais nepasinaudoti bei atitinkama mokėjimo už skirtus pajėgumus tvarka. 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojus Taisyklių pakeitimams, buvo panaikinta užmokesčio už minimalųjį prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalies mokėjimo lengvata už skirtus, bet nepanaudotus pajėgumus, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti jai skirtais pajėgumais. Kolegija pritarė teismo išvadai, kad nuo 2020 m. balandžio 10 d. galiojančios redakcijos Taisyklėse aiškiai nurodyta, jog vienintelis atvejis, kai užmokesčio už minimalųjį prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalis gali būti nemokama, – skirtų pajėgumų atsisakymas.
17. Kolegija nustatė, kad atsakovės 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154, kuriuo ji įrodinėja savo valią atsisakyti pajėgumų, ieškovei pateiktas 2020 m. sausio 6 d., nors pagal tuo metu galiojusias Taisykles galimybė nemokėti užmokesčio už MPP dalies buvo ne tik atsisakius skirtų pajėgumų, bet ir nusprendus jais nepasinaudoti.
18. Lingvistiškai įvertinus atsakovės 2020 m. sausio 6 d. rašto Nr. 154 turinį, kolegija nurodė, kad jame nėra minima skirtų pajėgumų atsisakymo sąvoka, o nurodomas sprendimas skirtais pajėgumais nepasinaudoti. Vertindama šią aplinkybę pakeisto teisinio reglamentavimo kontekste, kolegija nurodė, kad semantinė prasme tokia rašto turinio formuluoatė sukuria neapibrėžtumą, kuris buvo akcentuotas ne tik ieškovės procesiniuose dokumentuose, teismo posėdžio metu, bet ir audito ataskaitoje bei Taisyklių pakeitimo paruošiamuosiuose dokumentuose. Remdamasi tokio turinio raštu, kuriame nurodyta, kad „skirtais pajėgumais artimiausiu metu naudotis neplanuojame“, ieškovė neturėjo pagrindo atsakovei skirtus pajėgumus paskelbti laisvais (priešingai nei pajėgumų atsisakymo atveju), nes atsakovė bet kuriuo metu turėjo teisę atnaujinti pajėgumų naudojimą. Kartu kolegija pažymėjo, kad pati atsakovė viename iš raštų ieškovei yra pripažinusi, jog informaciją apie tinklo nuostatų pakeitimą atsakovė gavo 2020 m. vasario 5 d. Taigi atsakovė, 2020 m. vasario 5 d. sužinojusi apie patvirtintą formą, kurią reikia užpildyti atsisakant pajėgumų, jos neužpildė ne tik iki 2020 m. balandžio 10 d. Taisyklių pakeitimo, bet ir po 2020 m. balandžio 10 d., kai pagal pasikeitusį teisinį reglamentavimą užmokesčio už minimalųjį prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalies galima nemokėti tik vieninteliu atveju – atsisakius skirtų pajėgumų. Rašytinio dokumento, kuriame būtų nedviprasmiškai pareikšta apie skirtų pajėgumų atsisakymą, atsakovė nepateikė netgi tada, kai ieškovė akcentavo, kad 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154 negali būti tinkamas pranešimas apie atsisakymą, ir nurodė užpildyti patvirtintą atsisakymo formą.
19. Atsakovės nenoras užpildyti patvirtintos formos atsisakymą, kolegijos manymu, teikia pagrindą manyti, kad atsakovė siekė išlaikyti galimybę, atsiradus poreikiui, pasinaudoti pajėgumais, remdamasi 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154, kaip reikšiančiu sprendimą skirtais pajėgumais nepasinaudoti, bet ne pajėgumų atsisakymą. Sutinkant su atsakovės pozicija, kad ji, praėjus vos mėnesiui po 2019 m. lapkričio 26 d. naudojimosi viešąja geležinkelių infrastruktūra sutarties sudarymo, 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 atsisakė jai skirtų pajėgumų, lieka neaišku, kodėl atsakovei reikėjo šią sutartį sudaryti. Be to, tai, kad 2020 m. sausio 6 d. rašte Nr. 154 neįvardytas konkretus terminas, kuriuo skirtais pajėgumais neplanuojama naudotis, papildomai pagrindžia išvadą, jog šiuo raštu atsakovė išreiškė valią ne atsisakyti jai skirtų

pajėgumų, bet jais kurį laiką nesinaudoti, nes būtent sprendimo nepasinaudoti skirtais pajėgumais atveju neprarandama teisė pasinaudoti jais, atsiradus poreikiui, kadangi šiuo atveju pajėgumai negali būti skelbiami laisvais ir jais negali naudotis kita geležinkelio įmonė (vežėjas). Kolegijos įsitikinimu, 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154 nepatvirtina atsakovės valios atsisakyti jai skirtų pajėgumų.

20. Kolegija pažymėjo, kad šioje byloje kilusiam ginčui dėl skolos, grindžiamos atsakovės netinkamai vykdyta sutartine pareiga mokėti užmokesčio už MPP dalį, priteisimo nėra teisiskai reikšminga tai, ar ieškovė patyrė žalą dėl atsakovės nepasinaudojimo jai skirtais pajėgumais. Todėl atsakovės argumentą, kad ieškovė nepagrįstai reikalauja sumokėti už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelio infrastruktūros paketą dalį, nes ji nepatyrė žalą atsakovei nepasinaudojus skirtais pajėgumais, kadangi šie buvo panaikinti ir paskelbti laisvais, kolegija pripažino teisiskai nereikšmingu.
21. Išdėstytų motyvų pagrindu kolegija konstatavo, kad atsakovė neįrodė, jog ji dar 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 atsisakė jai skirtų pajėgumų, ir, 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojus Taisyklių pakeitimams, neturėjo pareigos mokėti už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelio infrastruktūros paketą dalies. Atsakovei skirti pajėgumai buvo kas mėnesį panaikinami ir skelbiami laisvais dėl to, kad atsakovė pažeidinėjo už skirtus pajėgumus tvarką (GTK 29° straipsnio 4 dalies 4 punktas, Taisyklių 22 punktas), bet ne dėl to, kad atsakovė minėtų pajėgumų atsisakė.
22. Apibendrinama argumentus, kolegija pripažino, kad teismas, sprenddamas šioje byloje kilusį sutartinį ginčą, netinkamai taikė materialiosios teisės normas, kuriomis reglamentuojamos sutarčių aiškinimo ir vykdymo taisyklės, taip pat aktualias teisės normas, kuriomis reglamentuojamos geležinkelio transporto veiklos sąlygos, ir dėl to neteisingai išsprendė bylą. Nustatyti materialiosios teisės normų pažeidimai yra pagrindas pirmosios instancijos teismo sprendimą, kurio sudėtinė dalis yra papildomas sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų, panaikinti ir priimti naują sprendimą – ieškini tenkinti.

III. Kasacinio skundo, atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

23. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. kovo 29 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 20 d. sprendimą bei Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 17 d. papildomą sprendimą, priteisti iš ieškovės atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 23.1. Apeliacinės instancijos teismo pažeidimus sudaro tai, kad aiškinant šalių sudarytą sutartį buvo nukrypta nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos sutarčių aiškinimo klausimais, taip paneigiant šalių valią bei vienašališkai pakeičiant prievolės, kylančios iš sutarties, vykdymą. Be to, apeliacinės instancijos teismas ne tik netinkamai kvalifikavo tarp šalių kilusius teisinius santykius, bet ir netinkamai taikė norminius teisės aktus, kurie reglamentuoja skolos ir žalos teisinius santykius.
 - 23.2. Iš Sutarties 12.3. papunkčio matyti, kad pasikeitę teisės aktai, kurie yra susiję su valdytojo teikiamų paslaugų apmokestinimo PVM tvarka, PVM dydžiu ir (ar) LTSA įsakymu patvirtintų užmokesčių tarifais ir (ar) valdytojo teikiamų papildomų paslaugų į kainiais, nėra automatiškai taikomi Sutarties šalių teisiniams santykiams; Sutarties nuostatos turi būti nedelsiant pakeistos. Sutarties sąlygos nenustatyta, kad be jos šalių susitarimo sutartiniais santykiais, kylantiems iš Sutarties, yra taikomi pakeisti reikalavimai. Sutartis aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtino, jog yra reikalingi jos pakeitimai, kad būtų taikomi pasikeitę norminių aktų reikalavimai. Šalys nesudarė jokio raštinio susitarimo, kuriuo būtų pakeistos Sutarties sąlygos, nenustatė, jog yra taikomi norminių teisės aktų pakeitimai, nes nebuvo atlikti Sutarties nuostatų pakeitimai ir pan.
 - 23.3. Kolegija netinkamai vertino, kad norminių teisės aktų reikalavimų pakeitimai šalims yra taikomi automatiškai, šalims pagal Sutarties 12.3 papunktį nesusitarus dėl sutarties sąlygų pakeitimo. Palikus galioti apeliacinės instancijos teismo sprendimą, būtų sukurtas iš esmės ydingas precedentas, pagal kurį šalių teisinius santykius reglamentuotų ir jų įgyvendinimo tvarką nustatytų ne šalių sudarytos sutarties nuostatos.
 - 23.4. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos bei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) normų dėl įrodymų tyrimo bei vertinimo, kadangi nevertino visų pateiktų įrodymų byloje, jų nelygino. Šie pažeidimai pasireiškė tuo, kad netinkamai buvo įvertinti įrodymai, jų teisinė galia bei reikšmė. Atsakovės 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154 atitiko jo pateikimo metu galiojusio teisinio reglamentavimo keliamus reikalavimus, atsakovė turėjo teisę atsisakyti jai skirtų pajėgumų, tiek ir jais nepasinaudoti. Šis raštas yra tinkamas ir pagrįstas patvirtinimas, kad atsakovei nekyla pareiga vykdyti mokėjimų pagal sutartį, kai nepasinaudojama pajėgumais.
 - 23.5. Atsakovės 2020 m. sausio 6 d. raštui ir iš jo kylantiems teisiniams padariniams turi būti taikoma Taisyklių redakcija, kurios galiojimo metu jis buvo pateiktas ir sukėlė teisinius padarinius. Tik naujai teikiamiems atsisakymams pasinaudoti atsakovei skirtais pajėgumais gali būti taikomos naujos redakcijos Taisyklės. Taisyklių pakeitimai, panaikinantys galimybę nemokėti užmokesčio už minimalų prieigos paketą, įsigaliojo tik 2020 m. balandžio 10 d., todėl atsakovei toks reikalavimas galėjo būti taikomas tik į ateitį, t. y. atnaujinus pajėgumų naudojimą ir teikiant naują pranešimą dėl pajėgumų nenaudojimo.
 - 23.6. Apeliacinės instancijos teismo sprendimas sukuria teisiskai nepagrįstą ir neteisėtą situaciją, kai norminių teisės aktų redakcija įgyja atgalinio veikimo galią. Vertindamas atsakovės pateiktą pranešimą dėl pajėgumų atsisakymo, apeliacinės instancijos teismas reikalauja, jog jo forma ir turinys atitiktų norminių teisės aktų redakciją, kuri jo parengimo metu negaliojo.
 - 23.7. Apeliacinės instancijos teismas klaidingai kvalifikuoja tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, priteisdamas iš atsakovės skolą, kylančią iš Sutarties. Atsakovei nebuvo suteikta nauda ar paslauga, kuri buvo siejama su Sutartimi. Taip pat konstatuota, kad ieškovė neprašo priteisti žalos atlyginimo.
24. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo palikti nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. kovo 29 d. sprendimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 24.1. Taisyklių pakeitimai, dėl kurių kilo ginčas, t. y. galimybės nemokėti užmokesčio dalies už minimalų prieigos paketą tuo atveju, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti jai skirtais pajėgumais, panaikinimas, nepatenka į Sutarties 12.3 papunktįje nurodytą sritį. Todėl, priešingai nei nurodė atsakovė, Sutartis neturėjo būti keičiama vadovaujantis jos 12.3 papunkčiu. Sutarties 7.4 papunkčiu šalys iš anksto susitarė, kad, net ir pakeitus Taisykles, užmokestis turėjo būti mokamas pagal aktualios redakcijos, t. y. pakeistas, Taisykles.
 - 24.2. Teisės akte, keičiančiame Taisykles, nebuvo nustatyta išimčių, kad jos netaikomos teisiniams santykiams, susiklosčiusiems iki Taisyklių pakeitimo. Darytina išvada, kad, pakeistos Taisyklių nuostatos turėjo būti taikomos teisiniams santykiams, atsiradusiems tarp šalių nuo jų įsigaliojimo.
 - 24.3. Ieškovė nereikalauja sumokėti užmokesčio už atsakovei skirtus pajėgumus nuo rašto pateikimo iki 2020 m. balandžio 10 d. Jei Taisyklės įgytų atgalinio veikimo galią, tai reikštų, kad ieškovė įgytų teisę pareikalauti sumokėti užmokestį ne tik nuo Taisyklių 2020 m. balandžio 8 d. redakcijos įsigaliojimo, bet ir už laikotarpį nuo rašto pateikimo iki Taisyklių pakeitimų įsigaliojimo, tačiau, ieškovė nereikalauja to padaryti. Aplinkybė, kad 2020 m. balandžio 10 d. įsigaliojo Taisyklių pakeitimai, pagal kuriuos galimybė nemokėti

užmokesčio už minimalų prieigos paketą tais atvejais, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti pajėgumais, buvo panaikinta, ieškovės vertinimu, nesudaro pagrindo išvadai, kad minėti pakeitimai buvo taikomi retrospektyviai.

- 24.4. Aplinkybė, kad atsakovei skirti pajėgumai buvo skelbiami laisvais kitu pagrindu, neatleidžia atsakovės nuo sutartinės pareigos mokėti ieškovei užmokesčio už minimalų prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketą dalį, nes skirtų pajėgumų nebuvo atsisakyta (Taisyklių 18, 23 punktai). Priešingas aiškinimas reikštų atsakovės padarytų sutartinių įsipareigojimų pažeidimų pateisinimą. Ieškovė iš atsakovės reikalauja tik dalies užmokesčio, ir šis reikalavimas yra pagrįstas teisės aktų nuostatomis – Taisyklių 17 ir 23 punktais.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl sutarčių aiškinimo taisyklių taikymo nagrinėjamoje byloje

25. Sutarčių aiškinimo taisyklės yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.193 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai; aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu; jeigu šalių tikrų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiais pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiškai šalims protingi asmenys (1 dalis). Visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, sutarties esmę ir tikslą bei jos sudarymo aplinkybes; aiškinant sutartį, reikia atsižvelgti ir į įprastines sąlygas, nors jos sutartyje nenurodytos (2 dalis). Jeigu abejojama dėl sąvokų, kurios gali turėti kelias reikšmes, šioms sąvokoms priskiriama priimtinausia, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, reikšmę (3 dalis). Kai abejojama dėl sutarties sąlygų, jos aiškinamos tas sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai; visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai (4 dalis). Aiškinant sutartį, taip pat turi būti atsižvelgiama į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių tarpusavio santykių praktiką, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir papročius (5 dalis).
26. Kasacinio teismo praktika dėl sutarčių aiškinimo taisyklių yra išsami ir išplėtotą. Kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas konkrečiu atveju reikšmingas aplinkybes. Sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir Civilinio kodekso 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Tačiau toks sutarties aiškinimo būdas ne visada leidžia tiksliai įvertinti sutarties turinį ir nustatyti bendrą subjektyvią kontrahentų valią sukurti atitinkamus įsipareigojimus. Sutarties šalių ketinimus lemia kiekvienos iš šalių individualios savybės ir poreikiai, taigi šalių ketinimai gali nesutapti. Be to, kilus sutarties šalių ginčui, teisme gali nepavykti nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, ypač jei sandomio šalys laikosi priešingų pozicijų, skirtingai interpretuoja sudarant sutartį buvusią jų valią ar ją iškreipia, nesutaria dėl sutarties tikslų ar turinio. Todėl tais atvejais, kai šalys skirtingai aiškina savo ketinimus pagal sutartį ir kai neįmanoma jų nustatyti taikant subjektyvų (šalių tikrųjų ketinimų) sutarties aiškinimo būdą, prioritetas teiktinas pažodiniam sutarties teksto aiškinimui (lingvistiniam aiškinimui), kaip objektyviausiai atspindinčiam tikrąją šalių valią dėl prisiimtų įsipareigojimų turinio. Subjektyvusis sutarties aiškinimo metodas ir teksto lingvistinis aiškinimas sudaro darnią sutarčių aiškinimo metodų sistemą, kuria remiantis nustatomas šalių valios turinys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-63-403/2023 38 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
27. Šioje byloje nagrinėjamam ginčui dėl užmokesčio už MPP yra aktualus Sutarties sąlygų, nustačiusių tokio užmokesčio skaičiavimą ir mokėjimą, bei sąlygų dėl Sutarties pakeitimo, pasikeitus Lietuvos Respublikos teisės aktuose įtvirtintam reguliavimui, aiškinimas.
28. Kasaciniame skunde teigiama, kad Sutarties sąlygose nenustatyta, jog be šalių susitarimo sutartiniais santykiais, kylantiems iš Sutarties, yra taikomi pakeisti reikalavimai. Atsakovės teigimu, Sutartis aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtino, jog yra reikalingi jos pakeitimai, kad būtų taikomi pasikeitę norminių aktų reikalavimai. Šalys nesudarė jokio rašytinio susitarimo, kuriuo būtų pakeistos Sutarties sąlygos, nenustatė, jog yra taikomi norminių teisės aktų pakeitimai.
29. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Sutarties 7.1 papunkčiu šalys sulygo, jog vežėjas moka valdytoji užmokesčių už minimalų prieigos paketą, įskaitant pridėtinės vertės mokestį. Užmokestis skaičiuojamas vadovaujantis Taisyklėmis ir kitais teisės aktais, kuriais reglamentuojamas pridėtinės vertės mokesčio skaičiavimas ir taikymas. Sutarties 7.4 papunkčiu šalys susitarė, kad užmokestis už minimalų prieigos paketą mokamas vadovaujantis Taisyklėmis su visais vėlesniais pakeitimais ir papildymais.
30. Bylą nagrinėję teismai, vertindami byloje aktualias Taisyklių nuostatas, nustatė, kad iki 2020 m. balandžio 10 d. galiojusios redakcijos Taisyklių 25 punkte buvo nustatyta, jog geležinkelio įmonė (vežėjas) nemoka užmokesčio už MPP dalies už skirtus, bet nepanaudotus pajėgumus trimis atvejais: 1) kai pajėgumais geležinkelio įmonė (vežėjas) nepasinaudoja dėl nenugalimos jėgos aplinkybių; 2) kai po Lietuvos transporto saugos administracijos sprendimo skirti pajėgumus geležinkelio įmonė (vežėjas) atsisako jai skirtų pajėgumų; arba 3) kai nusprendžia jais nepasinaudoti. Nuo 2020 m. balandžio 10 d. galiojančios redakcijos Taisyklėse nustatytas tik vienintelis atvejis, kai užmokesčio už MPP dalis gali būti nemokama, – skirtų pajėgumų atsisakymas. Dėl tokio Taisyklių nuostatų vertinimo ginčo nėra.
31. Sutarties 12.3 papunktyje nurodyta, kad jeigu Sutarties galiojimo metu, pasikeitus Lietuvos Respublikos teisės aktams, pasikeistų valdytojo teikiamų paslaugų apmokestinimo PVM tvarka, PVM dydis ir (ar) LTSA įsakymu patvirtinti užmokesčių tarifai ir (ar) valdytojo teikiamų papildomų paslaugų į kainiai, atitinkamos Sutarties nuostatos nedelsiant turi būti pakeistos.
32. Taigi, Sutarties 12.3 papunktyje įtvirtintoje sąlygoje šalių pareiga pakeisti Sutartį siejama su pakeitimais teisės aktu, kuriais keičiama valdytojo teikiamų paslaugų apmokestinimo PVM tvarka, PVM dydis užmokesčių tarifai ir (ar) teikiamų papildomų paslaugų į kainiai. Tačiau

nagrinėjamoje byloje aptariamos pakeistos Taisyklių nuostatos yra susijusios su pagrindų, kuriems esant geležinkelio įmonė (vežėjas) nemoka užmokesčio už MPP dalies už skirtus, bet nepanaudotus pajėgumus, pasikeitimu. Tai yra Taisyklių pakeitimai, dėl kurių kilo ginčas, – galinybės nemokėti užmokesčio dalies už MPP tuo atveju, kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti jai skirtais pajėgumais, panaikinimas nepatenka į Sutarties 12.3 papunktyje nurodytus atvejus.

33. Todėl teisėjų kolegija konstatuoja, jog aplinkybė, kad nagrinėjamu atveju Sutartis nebuvo pakeista, nesuteikia pagrindo padaryti išvados, kad pakeistos Taisyklių nuostatos, kuriomis buvo panaikintas nemokėjimo už MPP pagrindas – kai geležinkelio įmonė (vežėjas) nusprendžia nepasinaudoti pajėgumais, šalių sutartiniais santykiams negali būti taikomos. Taigi, kasaciniame skunde išdėstyti argumentai dėl netinkamo Sutarties sąlygų aiškinimo, bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, teisškai nepagrįsti.

Dėl įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų

34. Įrodymų vertinimas pagal [CPK](#) 185 straipsnį reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Pagal [CPK](#) 176 straipsnio 1 dalį įrodinėjimo tikslas – tai teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja, t. y. faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo. Reikia įvertinti kiekvieną įrodymą ir įrodymų visetą. Išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-47-403/2023 32 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Atsakovės teigimu, apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos bei [CPK](#) normų dėl įrodymų tyrimo ir vertinimo, netinkamai įvertino įrodymus, jų teisinę galią bei reikšmę. Atsakovės nuomone, jos 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154 atitiko jo pateikimo metu galiojusio teisinio reglamentavimo keliamus reikalavimus: atsakovė turėjo teisę tiek atsisakyti jai skirtų pajėgumų, tiek ir nepasinaudoti jais, ir šis raštas yra tinkamas ir pagrįstas patvirtinimas, kad jai nekyla pareiga vykdyti mokėjimų pagal Sutartį, kai ji nepasinaudojo pajėgumais.
36. Vertindamas minėtą atsakovės raštą, pirmosios instancijos teismas, nurodęs, kad atsakovė juo informavo ieškovę, jog skirtais viešosios geležinkelio infrastruktūros pajėgumais neplanuoja naudotis, nusprendė, kad šis raštas turi būti suprantamas kaip atsakovės atsisakymas nuo jai skirtų viešosios geležinkelio infrastruktūros pajėgumų. Apeliacinės instancijos teismas padarė priešingą išvadą – kad atsakovė neįrodė, jog 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 ji atsisakė jai skirtų pajėgumų. Tokią išvadą apeliacinės instancijos teismas pagrindė tiek lingvistiniu šio rašto turinio aiškinimu, nurodęs, kad jame nėra minima skirtų pajėgumų atsisakymo sąvoka, o nurodomas sprendimas skirtais pajėgumais nepasinaudoti sukuria neapibrėžtumą, tiek ir kitomis byloje nustatytomis aplinkybėmis. Teismas nustatė, kad atsakovė, 2020 m. vasario 5 d. gavusi informaciją apie Tinklo nuostatų pakeitimą (tai ji pripažino viename iš savo raštų) ir sužinojusi apie patvirtintą formą, kurią reikia užpildyti atsisakant pajėgumų, jos neužpildė ne tik iki 2020 m. balandžio 10 d. Taisyklių pakeitimo, bet ir po 2020 m. balandžio 10 d. Teismas taip pat nustatė, kad rašytinio dokumento, kuriame būtų nedviprasmiškai pareikšta apie skirtų pajėgumų atsisakymą, atsakovė nepateikė net tada, kai ieškovė akcentavo, kad 2020 m. sausio 6 d. raštas Nr. 154 negali būti tinkamas pranešimas apie atsakovės atsisakymą nuo jai skirtų pajėgumų, bei nurodė užpildyti patvirtintą atsisakymo formą. Teismas taip pat įvertino aplinkybes, kad minėtas raštas, kurį atsakovė vertina kaip pajėgumų atsisakymą, pateiktas praėjus vos mėnesiui nuo Sutarties sudarymo, neįvardytas konkretus terminas, kuriuo skirtais pajėgumais neplanuojama naudotis. Šių aplinkybių pagrindu apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 atsakovė išreiškė valią ne atsisakyti jai skirtų pajėgumų, o jais kurį laiką nesinaudoti, neprarasdama teisės jais pasinaudoti, atsiradus poreikiui. Tokią išvadą apeliacinės instancijos teismas pagrindė ir [GTK](#) 29¹ straipsnio 11 dalyje įtvirtinta norma, pagal kurią viešosios geležinkelio infrastruktūros valdytojas, gavęs prašymą atsisakyti nuo jam skirtų infrastruktūros pajėgumų, priima sprendimą dėl tokių pajėgumų panaudojimo arba paskelbimo laisvais.
37. Taigi, apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atsakovė neįrodė, jog 2020 m. sausio 6 d. raštu Nr. 154 ji atsisakė jai skirtų pajėgumų, ir priešingai, šiuo raštu ji išreiškė valią ne atsisakyti jai skirtų pajėgumų, o jais kurį laiką nesinaudoti, neprarasdama teisės jais pasinaudoti, atsiradus poreikiui, pagrįsta išsamiau byloje esančių įrodymų tyrimu ir tinkamu nustatytų aplinkybių įvertinimu. Kasacinio skundo argumentai šios išvados pagrįstumo ir teisėtumo nepaneigia, todėl kasacinio skundo teiginį, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos bei [CPK](#) normų dėl įrodymų tyrimo bei vertinimo, teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstą.

Dėl pareigos mokėti užmokesį už skirtus, bet nepanaudotus viešosios geležinkelio infrastruktūros pajėgumus

38. Kasaciniame skunde atsakovė taip pat teigia, kad 2020 m. sausio 6 d. raštui Nr. 154, kuriuo ji informavo ieškovę artimiausiu metu neplanuojanti naudotis jai suteiktais pajėgumais, ir iš jo kylantiems teisiniams padariniams turi būti taikoma Taisyklių redakcija, kurios galiojimo metu minėtas raštas buvo pateiktas ir sukėlė teisinius padarinius. Atsakovės vertinimu, tik naujai teikiamiems atsisakymams pasinaudoti skirtais pajėgumais gali būti taikomos naujos redakcijos Taisyklės, todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimas sukuria teisškai nepagrįstą ir neteisėtą situaciją, kai norminių teisės aktų redakcija įgyja atgalinio veikimo galią.
39. Šioje nutartyje minėta, kad Sutarties 7.1 papunkčiu šalys nustatė, jog atsakovė (vežėja) moka ieškovei (valdytojai) užmokesį už minimalųjį prieigos paketą (MPP), įskaitant pridėtinės vertės mokestį; užmokesis skaičiuojamas vadovaujantis Taisyklėmis ir kitais teisės aktais, kuriais reglamentuojamas pridėtinės vertės mokesčio skaičiavimas ir taikymas. Sutarties 7.4 papunkčiu nustatyta, kad užmokesis už minimalųjį prieigos paketą mokamas vadovaujantis Taisyklėmis su visais vėlesniais pakeitimais ir papildymais. Taigi, šalys, Sutartimi nustatydamos užmokesčio už MPP apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką, susitarė, kad jos vadovaujasi būtent Taisyklėse su vėlesniais jų pakeitimais ir papildymais nustatyta tvarka.
40. Nuo 2020 m. balandžio 10 d. pakeitus Taisykles ir panaikinus pagrindą nemokėti už vežėjui paskirtus pajėgumus, kai jis pareiškia, kad nusprendė jais nepasinaudoti, bei įtvirtinus vienintelį pagrindą, kai užmokesčio už MPP dalis gali būti nemokama tik skirtų pajėgumų atsisakius, bei nustačius, kad tokio atsisakymo atsakovė nėra pareiškusi, konstatuojama, kad jai atsirado prievolė mokėti užmokesčio už MPP dalį už jai paskirtus pajėgumus.
41. Taigi, apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė ginčo laikotarpiu galiojusias Taisyklių normas, nustačiusias užmokesčio už MPP

apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką, todėl atsakovės teiginys, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimu sukurta teisiskai nepagrįsta ir neteisėta situacija, kai norminių teisės aktų redakcija taikyta retrospektyviai, nepagrįstas.

42. Prievolė mokėti užmokesčio už MPP dalį atsakovei kilo iš Sutarties, kurios dalykas – minimalųjį prieigos paketą (MPP) sudarančios paslaugos (Sutarties 2.1 papunktis), už kurias Sutarties 7.1 bei 7.4 punktais atsakovė įsipareigojo tokį mokestį mokėti Taisyklių nustatyta tvarka.
43. Šių paslaugų sąvoka apibrėžiama GTK 3 straipsnyje, kurio 31 dalyje nustatyta, kad minimalusis prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketas – paslaugos, kurias sudaro prašymų skirti viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus tvarkymas; teisės naudotis viešąja geležinkelių infrastruktūra pagal paskirtus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus, taip pat iešmai, elektros energijos tiekimo įrenginiais traukos srovei užtikrinti tuo atveju, kai yra tokie įrenginiai, suteikimas; traukinių eismo valdymas, kuris apima ir signalizavimą, reguliavimą, traukinių eismo tvarkymą; informacijos apie traukinių judėjimą, taip pat visos kitos informacijos, reikalingos norint pradėti teikti paslaugą arba paslaugai, kuriai buvo skirti viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumai, teikti, perdavimas ir teikimas.
44. Byloje nėra ginčijama, kad tokios MPP paslaugos, nurodytos GTK 3 straipsnio 31 dalyje, kaip prašymų skirti viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus tvarkymas, teisės naudotis viešąja geležinkelių infrastruktūra pagal paskirtus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus suteikimas, ar kt., atsakovei buvo teikiamos. Taigi atsakovei neatsisakius jai skirtų pajėgumų, jai atsirado sutartinė prievolė sumokėti už šias paslaugas.
45. Užmokesčio už MPP mokėjimo tvarką nustato Taisyklių III skyrius. Pagal šio skyriaus 17 punktą, sąskaitą faktūrą sumokėti 10 procentų apskaičiuotos traukinių eismo įmokos (kuri yra sudedamoji užmokesčio už MPP dalis (Taisyklių 3.1 papunktis)) už pareiškėjui skirtus pajėgumus kiekvieną kitą tamybinių traukinių eismo tvarkaraščio galiojimo mėnesį, kurį geležinkelio įmonė (vežėjas) galės naudoti pareiškėjui skirtus pajėgumus, viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojas pateikia geležinkelio įmonei (vežėjui) ne vėliau kaip likus 15 darbo dienų iki mėnesio, kurį pagal tamybinių traukinių tvarkaraštį geležinkelio įmonės (vežėjas) galės naudoti pareiškėjui skirtus pajėgumus, pradžios. Šią traukinių eismo įmokos dalį geležinkelio įmonė (vežėjas) turi sumokėti į viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo pateiktoje sąskaitoje faktūroje nurodytą finansų įstaigos (skyriaus, filialo) sąskaitą per 5 darbo dienas nuo sąskaitos faktūros gavimo dienos (Taisyklių 18 punktas).
46. Taigi, prievolė sumokėti nurodytą užmokesčio už MPP dalį vežėjui atsiranda dar iki to mėnesio, kuriuo suteiktais pajėgumais jis galės pasinaudoti. Todėl atsakovė, nesumokėdama Taisyklėse nurodytos užmokesčio dalies Taisyklių nustatyta tvarka, pažeidė Sutartimi prisiimtą prievolę sumokėti už jai suteiktas paslaugas.
47. Byloje nustatyta aplinkybė, kad, atsakovei atsisakius apmokėti ieškovės kiekvieną mėnesį teiktas sąskaitas faktūras užmokesčio už MPP daliai sumokėti, ieškovė kiekvieną ginčo laikotarpio mėnesį panaikindavo atsakovei skirtus kito mėnesio pajėgumus ir paskelbdavo juos laisvais, nesudaro pagrindo teigti, kad atsakovei neatsirado prievolė pagal Sutartį sumokėti už paslaugas, nes jos nebuvo suteiktos.
48. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad nagrinėjamu atveju atsakovei skirti pajėgumai buvo kas mėnesį panaikinami ir skelbiami laisvais GTK 29° straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu dėl to, kad atsakovė pažeidinėjo atsiskaitymo už skirtus pajėgumus tvarką, bet ne dėl to, kad atsakovė minėtų pajėgumų atsisakė.
49. GTK 29° straipsnio 4 dalies 4 punkte nustatyta, kad viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojas priima sprendimą panaikinti skirtus viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus, jeigu pareiškėjas, pareiškėjo interesais veikianti geležinkelio įmonė (vežėjas) pažeidžia užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą mokėjimo tvarką – viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojui įspėjus ir nustačius papildomą ne trumpesnę kaip 5 darbo dienų terminą užtikrinti visišką užmokesčio už minimalųjį prieigos paketą sumokėjimą, per šį terminą šio mokėjimo neužtikrina. Taigi, kaip matyti iš GTK, Taisyklių nuostatų, atsakovei, pažeidusiai mokėjimo tvarką, buvo išsaugota teisė pasinaudoti jai skirtais pajėgumais ateityje, tuo atveju, jei ji Taisyklių nustatyta tvarka ir terminais sumokės mokestį už MPP sudarančias paslaugas. Todėl aplinkybė, kad, atsakovei nustatyta tvarka nesumokėjus Taisyklėse nustatytos užmokesčio už MPP dalies, jai skirti pajėgumai buvo kas mėnesį panaikinami ir skelbiami laisvais, tai reiškia, kad atsakovė tą mėnesį negali panaudoti jai skirtų pajėgumų, neatleidžia jos nuo Sutartimi prisiintos prievolės sumokėti užmokesčio dalį už MPP sudarančias paslaugas.
50. Išdėstytų argumentų pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovės teiginiai, jog apeliacinės instancijos teismas sukūrė situaciją, kai norminių teisės aktų redakcija buvo pritaikyta retrospektyviai, kad šis teismas klaidingai kvalifikavo tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, priteisdamas iš atsakovės skolą, kylančią iš Sutarties, nors atsakovei nebuvo suteikta nauda ar paslauga, siejama su Sutartimi, nepagrįsti faktinėmis byloje nustatytomis aplinkybėmis bei teisės normomis.

Dėl bylos procesinės baigties

51. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, aiškindamas Sutartį, tinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisykles, tinkamai kvalifikavo tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, dėl kurių kilo šioje byloje nagrinėjamas ginčas, tinkamai įvertino byloje pateiktus įrodymus, pagrindžiančius atsakovės valią dėl naudojimosi jai suteiktais viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumais, bei padarė byloje nustatytomis aplinkybėmis pagrįstą išvadą dėl iš Sutarties kilusios atsakovės prievolės atsiskaityti su ieškove. Kasacinio skundo argumentai skundžiamu apeliacinės instancijos teismo sprendimu padarytų išvadų nepaneigia ir pagrindo šį sprendimą panaikinti ar pakeisti nesudaro ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

52. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis). Netenkinus atsakovės kasacinio skundo, jos patirtos bylinėjimosi išlaidos, susijusios su kasacinio skundo padavimu, neatlygintinos.
53. Ieškovė atsiliepime į kasacinį skundą bylinėjimosi išlaidų atlyginimo neprašė, duomenų bei įrodymų, patvirtinančių turėtas bylinėjimosi išlaidas kasaciniame teisme, nepateikė.
54. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. kovo 29 d. sprendimą palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Antanas Simniškis

Donatas Šernas

Algirdas Taminskas